

UN COP D'ULL AL LLIBRE DE LA CORT DELS BATLLES DE VALLCLARA DELS SEGLES XVI I XVII

per Núria Sales

Mon pare, amb documents que ell ha anat trobant i altres de gentilment cedits per la família Alsamora (una de les més antigues famílies de Vallclara, poble de cent cases situat als límits entre les muntanyes de Prades, les de la Llena, la Conca i les Garrigues, i poble de l'antiga *honor y senyoria de la Verge Maria de Poblet*) ha reconstituït, en part, el registre d'actuacions dels batlles (representants del senyor jurisdiccional, l'abat) de l'any 1563 fins a la dècada del 1830, època, aquesta darrera, de la destrucció de Poblet, de l'extinció del règim senyorial i de l'extinció, per tant, de la batllia. Si bé es tracta d'un registre incomplet, i tot i que els batlles només solien ocupar-se de qüestions administratives i de baixa justícia, aquest llibre de cort, on trobem centenars d'instàncies, de comminacions i d'empares per deutes, per estralls de ramats o de «*vaques mal estatgeres*», per obligar a pagar la part que toca a cadascú del salari del mestre, la conducta de l'advocat o el soldat de les dobles, on trobem dotzenes de *paus i treves* i on no manquen inventaris, reconeixements de deutes, referències a l'obligació de perseguir bandolers o a la de refer camins i canaletes, ajuda a fer-se idea de com era la vida quotidiana en aquell poble, en altres temps. Vida molt més precària i insegura (fins i tot en temps de pau) de com la permanència de les cases i dels cognoms (gairebé tots els del segle XIV s'hi retroben encara, i molts cognoms «nous» corresponen a descendents per línia femenina dels antics) o l'harmonia del paisatge –bosquets, que alternen amb vinyes, ametllers, oliverars, algun tros amb blat, horts i plantades de xops a la vora del Francolí que hi neix, turons rogens coronats de pins –permetria d'imaginar:

«Avui que comtam a XVI de juny de MDLXXVI fonc manat per lo molt reverent fra antoni fuster lochtinent de batle general de la senyoria de la verge maria de poblet als jurats de valclara que en pena de sinquanta liuras que de si per tot lo mes de setembre ...amurar y cloure la vila y tancar les porteles...»

. Aquesta ordre d'emmurallar el poble, la trobem entre abundants prohibicions d'acollir i d'assistir,

«bandolés o nem ichs de sa majestat de dia o denit dins o fora de la present vila ni donarlos ninguna manera de socoro so es pa ni vi ni altres manteniments ni negun genero de monicions so es polvora o pilotes so pena de 100 ducats de or aplicadors als cofrens de dit mon senyor don abbat de Popplet»;

en relació amb tals mesures, i amb repetides ordres de perseguir bandolers sempre que els veïns en vegin o l'abat els ho demani, en trobem d'altres que estableixen o bé que totes les cases es proveeixin d'armes de foc per a defensar-se'n (30-9-1590) o bé, més sovint, que ho facin cases determinades, les principals obligades a posseir com a mínim un pedrenyal de quatre pams de llargada, mitja lliura de pólvora i mitja de pilotes cadascuna: així l'ordre de l'abat del 17-7-1622 adreçada a les famílies Boquer, Alçamora, Anglès, Llima, Massana, Vilalta, Nadal, Josa, Franch, Estrader, Martí i Moragues. Dues o tres vegades, un frare de Poblet o bé el batlle local passen revista: no totes les armes arriben a la mida reglamentària com veiem a la del 24-4-1635, on manquen tres noms perquè el full està una mica estripat:

«.....pedrenyal de sispams
pedrenyal de quatre pams
radol un pedrenyal de quatre pams i mig
 joan josa menor un pedrenyal de quatre pams
 joan boqué un pedrenyal de sinch pams
 en fabre un pedrenyal de set pams
 en bonet un pedrenyal de set pams
 pere moragues un pedrenyal de tres pams
 gaspar alçamora un pedrenyal de tres pams
 jaume joan vilalta un pedrenyal de quatre pams
 joan marti una escopeta de quatre pams»

Les moltes *paus i treves* entre veïns del mateix Vallclara que el *llibre de la cort* registra, semblen indicar que la violència no sempre venia de fora. Aquestes paus i treves solen ser per cent un anys, i és el cas sempre que la brega és entre pastors, mossos, gascons i poble menut; però trobem algunes paus i treves per sis mesos i un dia (per exemple entre Pere Franch i Joan Alsamora el 1564, entre Montserrat Estrader i Pere Arquer i Joan Claries el 1570 «*faciendum et firmandum veras et legalis tre uas duraturas a temps de sis mesos ab deu dies de tinens en trencandum singularis bandositibus.....*»), entre Pere Boquer i Pere Anglès el 1587, Joan Martí i Miquel Noguer el 1578): les paus i treves de sis mesos semblen correspondre a la situació social –gent del braç militar, gaudins i altres *honorables* i *mossels*– però com que, de vegades, trobem els mateixos noms en certes treves de sis mesos, i en altres de cent un anys, suposo que altres criteris entraven també en joc.

Al llarg del segle XVI, la fórmula de la sentència o concòrdia de paus i treves no varia gaire:

«A XXV de giner de MDLXXVIII per serts delictes y raons que a agut entre miquel nadal de Valclara y pere lima del loch de la pobla de servoles moso den juan boquer menor lo hualaltre se donen pau y treves... per tots los seus parents y amics seus y valedós seus per sent y un any que nos faran dany ni dagnage ni sen faran fer ans si sabien que nengu los ne bolie fer que lo avisara lo mes prest que porà y lo més segretament que porà y en asò se posen pena de sent ducats lo hualaltre la mitat aplicadós als cofrens del senyor don abbat del monestir de popplet, trencat aquela torne en sa forsa mateixa renunsiant als fueros de arago y als fos de ...y a qualsevol llei feta y a fer mes abans an prestat sagrament y homenatge que tota hora y quant sera request per lo senyor don abbat ho per sos oficials que compara dins lo monestir de pobblet no gens guiat ni acordat ni embome de alta mà ni de fora la senyoria sino com ara sest sens armes mes abans vol ser cridat per bare y traidor com aquel que eixe son senyor en lo camp en poder de sos enemies y en asò son testimonis en pere saragosa en jaume alsalora y jo toni boquer notari y regint lo libre de la cort est fiat largo modo».

«Avui VIII del mes de gener de 1563 per certs delictes y rahons que son estades entre... guascquo y pau (?) de la pena tots del lloch de asparrós en gascunya lo hu alaltre se donen pau y treva per sent y un anys per ells y per tots sos parents, amichs y valedós, que nos faran dany ni dapnatge ni sen faran fer ans si sabien que negu los ne volgués fer lon avisará lo hualaltre tan prestament com porà y en aso se posen pena de cent ducats dor quiscun dells guanyados lo ters als cofrens del senyor don abat de poblet y lo restant a la part obediend y daltra part se posen pena de ser cridats per bares y traydos com aquell que propiament deixa a son senyor en lo camp en poder de sos henemichs daltra part renunciem als fos de aragó y a qualsevol lley feta ni per fer... y asi hoan jurat y fet sacrament y homanage en poder del honorable en pere fuster batlle del present lloch de Valclara present per testimonis lo senyer en joan boquer lo senyer en pere alsamora jurats de dit lloch...»

«Avui XXV del mes de abril 1571 per serts delictes y rahons que son estades entre juan saragosa fil de llorens saragosa del lloch de Valclara ab pere arquer de Vinaixa abitant en casa de juan boquer de dit lloch y ab juan claries de la Vila de Prades abitant ab casa de llorens boquer, y llorens saragosa de Vallusell germà del sobredit juan saragosa lo qual no es estat en dites raons més per serli germà al fit juan... y pere bonanant arquer de Vinaixa lo qual no és estat tampoc en dites rahons més per serli germà de dit pere arquer los huns als altres se donen pau y treva per sent y un any per ells y tots sos parents amichs y valedos que nos faran dany ni dapnaje ni sen faran fer ans si sabien que negu los ne bolgués fer lon avisaran lo mes prestament que poran la hu alaltre y en aso se posen pena de cent ducats de or quiscun d'ells... guanyadós lo ters als cofrens del senypr abat de poblet lo restant a la part obediend y daltra part se posen pena de heser cridats per bares (y traidors) com aquell que deye a son senyor en lo camp en poder (de sos enemichs) y daltra part renunsiem als fos daragon y a qualsevol (llei) feta ni pera fer ...en això o an jurat y fet sagrament y omanage en poder de mi llorens boquer balle y regent...»

«Vui que contam a X de giner de 1587 per sertes rahons i delictes que son agudes entre mateu fabre hi lo moso del pobil boquer gassco y rafel baget de la selva los huns als altres se donen pau y trebes per sent i un anys per els y per tots los seus parents hi valedós... que nos faran dany ni dapnaje ni sen faran fer ans si sabien que degu los ne volie fer se avisaran lo mes prest que poran hi lo mes segretament que poran y en aso se posen pena de sent ducats los huns als altres la mitat als cofrens del senyor don abat laltra mitat ala part hobeidient trencada aquela torne en ses forses mateixes mes abans renunsiem als fueros de aragó als fos de aquels(?) mes abans volien esser cridats perbares hi per traidos com aquels que deixen son senyor en lo camp y en poder de sos enemichs mes abans an prestat sagrament hiomanage en poder del balle que totaora que sian demanant per lo senyor hu per sos oficials que comparan dintre lesmurales de poblet y no gens gu ats ni acordats hi en bome de altra (sic) mà sino com ara sestan sense armes y en aso son tesyimonis...»

«Vui que contam a XXVIII de desembre de 1587 per sertes raons que son estades entre en pere anglès y en pere boquer lo un alaltre se donen treves per tems de sis mesos que nos faran dany ni dapnaje ni sen faran fer ans si sabien que dagú los ne bolie fer los abisará lo mes prest que porà i lo més segretament que porà y en aso se posen pena de sent ducats aplicados als cofrens del senyor don abat la mitat laltra a la part hobeidient trencada aquela torne en ses forses mateixes y dites treves vol lo senyor don abat que sien retudes dins lo monestir de poblet mes abans ha prestat sagrament y homanage en mà y poder den juan boquer loctinent de balle que totaora i quant sia reques per lo senyor don abat hu per sos hoficials que compara dins lo monestir de poblet no gens guiat ni acordat sino com ara sestà sense armes y en asò fan testimoni en pere nadal i en toni josa tots del mateix loch...»

Al segle XVII, en canvi, *paus i treves* vallclarines perden gran part de la seva solemnitat i del llenguatge feudal; d'altra banda, tendeix a desaparèixer la distinció entre treves nobles per sis mesos, i treves ordinàries per cent un anys: o bé no es precisen terminis, o be aquests són de cinquanta anys; la multa deixa també de ser de cent ducats d'or:

«Avui a 7 del mes de juliol de 1609 son contens de ferpau y treves llorens saragosa i gabriel anglès devant lo sotballe quies en joan marti per sertes raons que en tengudes i en aso se

posen pena de deu ducats que nos dajaran nis faran danyar antes si sabien que ningu los volgués danyiar se avisarien i en aso fan testimonillòrens nadal i en francesch franch»

«A 30 de setembre 1629 se fa pau y treves entre joan nadal joan estradé per una brega que an tenguda yls pren de sagrament y homanage jaume juan vilalta llochinent del balle posant los pena de 50 lliures que de tal cosa no sen pugés parlar mes ho sino agescen de retre les treves dintre lo clos de poblet y axi se asente en lo llibre de la cort»

«A 30 de mars de 1659 per sertes raons que an tengut jusep nadal y ... estradé endos fadrins jo joan marti balle de dit lloc he pres de pau y treves posanlos pena de sinquanta lliures la mitat als cofres del senyor abat de poblet y l'altra mitat ala part obedient que de aquelles raons non poguesen parlar mes ni sen puguesin fer ningun dany ans be si sabien que ningu los ne volgués fer se aguesen de visar yaso per temps de sinquanta anys»

Ara bé, una altra mena d'evolució apareix en les paus i treves vallclarinés. La primera registrada és de l'any 1563 (cosa que no vol dir de cap manera que abans d'aquesta data no s'hi fessin paus i treves: el que passa és que el llibre de la cort no remunta més enllà) i la darrera és de l'any 1668 (aquesta data sí que és una mica més significativa, ja que el llibre de la cort continua si bé amb alts i baixos fins a la dècada del 1830). Als anys 1563-1569, entre les diferents actuacions de la batllia, trobem 8 paus i treves, 7 assignacions o empare de béns, 20 «primeres de reclam» per deutes i danys, i un recurs a prohoms (*promens*) a fi de solucionar un conflicte entre dos particulars. Dels anys 1570-1574, trobem 8 paus i treves, 8 empare, 20 «primeres de reclam», i un recurs a prohoms. Dels anys 1574-1588, compto, al costat de 16 empare i confiscacions, onze paus i treves i dotze recursos a prohoms (concentrats els uns i els altres certs anys de la dècada 1578-1588, cinc paus i treves i dos recursos de prohoms l'any 1578, tres paus i treves i tres recursos a prohoms l'any 1583, dos paus i treves i tres recursos a prohoms el 1587). L'any 1595, hi ha 8 recursos a *promens* i una sola pau i treva. Els anys 1601-1605, 5 paus i treves, 11 sentències de *promens*. De 1609 a 1617, al costat de 208 reclams, assignacions, empare i confiscacions, sobretot per deutes, compto 17 recursos a prohoms a fi de resoldre conflictes entre particulars (per límits i per drets de possessió de finques, per danys causats pel bestiar, per recs, per la disposició de les eres respectives) i només 4 paus i treves. Poc significatives en són les dades de les dècades del 1620 i del 1630 (vuit recursos a prohoms, una sola pau i treva), de les quals no hi ha gaires documents, i el mateix passa amb el quinquenni 1641-1646 (sis recursos a prohoms, cap pau i treva) massa rosegat de rates i prim per a ser significatiu. Però per al període 1653-1688, prou ben documentat (més de seixanta planes *in folio* atapeïdes d'anotacions en lletra menuda) la proporció resulta ja indiscutiblement significativa: vuit paus i treves, i divuit recursos a prohoms. En el decurs de les dècades següents no he sabut trobar cap pau i treva: tot són *promens*.

L'evolució és més significativa encara, -tenint en compte que tota pau i treva implicava prèviament un seguit de bregues, ganivetades, represàlies (i venjances que sovint arribaven fins a l'assassinat) i que en canvi el recurs a prohoms era sinònim d'arbitratge-, si pensem que d'una banda, sentències de prohoms i paus i treves oposen sovint els mateixos cognoms i famílies, a la dècada del 1560 com a la del 1690 o del 1720; i que d'altra banda, si bé el llibre de la cort no explica la causa de la brega en el cas de cap pau i treva (potser perquè prou feina tenien escrivint les llargues i indispensables fórmules medievals), sí que ho explica en canvi, en cas de recurs a prohoms: es tracta gairebé sempre de conflictes de fites, límits, pas a través de vinyes o sembrats, servituds, recs, eres, tales i drets de possessió de tal o tal tros o feixa; litigis de propietat, i en particular, litigis de drets indocumentats: el paper del prohom consisteix sovint en recordar que ja son pare o son avi li havia dit que tal tros era de tal casa.

D'altra mena era la inseguretad i la violència que revelen els centenars d'instàncies, primeres i segones de reclam, assignacions i empires, tot plegat inscrit al *llibre de la cort dels batlles de Vallclara*, i que semblen indicar que el poble sencer estava crònicament endeutat i amb l'aigua al coll. No hi ha any que no es rebin unes quantes instàncies (del batlle de Prades, del de Benissanet, del de l'Espluga, de l'Albi, d'Ulldemolins, menys sovint, de les Borges, de Cornudella, Valls i Reus, del veguer de Montblanc, etc.) de *primeres* i *segones de reclam* per terminis endarrerits d'ases i de mules, però sobretot, per pensions de censals endarrerides; i no hi ha any sense empires o penyores preses per causa de deutes: una destral, una falç o un tros de falç, un calderó, un gipó, una olla, un banc, un cofre, una aixada. Si el deutor continua no pagant, se li pren el roc o la mula, la collita o —ben sovint— un tros de terra: només que l'any 1579, trobem dotzenes d'empares i assignacions, i de **1609 a 1617, més de dues-centes**: l'any 1609-1610 hi ha 66 primeres de reclam per pensions de censals, i d'aquestes, 7 donen lloc a confiscacions i encant de terres; l'any 1611, trobem 8 finques venudes per causa de deutes, l'any 1601 una casa, el 1605 una altra casa, a més de quatre empires de collites de blat; el 1626, al costat de misèrrimes empires (unes *faldetes* a l'una, dues coixineres, una tovallola a un altre) trobem la d'un quintar de mel «*a requesta de ramon pastor gasquó per rao de dotse reals que li deu...*», la de sis cavallons de blat, la d'un *rucardó*, la de tres finques, la d'una casa posada a l'encant a 30 lliures (i que ningú no compra, ni tan sols a la *tercera casella*). L'any 1628, al costat de tres llençols d'estopa embargats a l'un, d'una caldera embargada a l'altra, de quarteres de blat i de *rucardons*, d'un cofre i d'una bóta, trobem sis terres embargades. De 1629 a 1633 es multipliquen les aixades, bótes, capes, collites de castanyes, de nous i de glans (*4 quarteres de glans*) assignats; només que l'any 1630, són sis els trossos de terra presos per causa de deutes, i vint-i-quatre les 5 terres encantades de 1653 a 1668. La llista de censals que els vallclarins deuen a comunitats de preveres, a rectors, a particulars de tota mena de pobles, viles i ciutats és impressionant, però fins i tot petits deutes (o relativament petits) entre veïns i parents donen lloc a denúncia a cal batlle, parer de prohoms, assignació, empara i encant.

«Vui que contam a dos de setembre (de 1582) feu relasio giralt nunsio de dita cort com a venut a tres candeles en la darera en presencia del juan boquer lochtinent de balle lo tros del col de la basiola... a instancia dels curadors del pobil bonet an fet venda del dit tros del dit pobil perno tenir mobbles en casa per pagar a dits creadós».

«Vui que contam a quatre de agost de MDLXXXIII fa enpara en pere alsamora major a mestre sales teixidor de li en los dostalés tres bans de talés manco dos plegados hi una taula sis pintes un torn més una caixa més una taula més una pastera...»

«A XIII de octubre de 1585 fonch presentada la seguona de reclam de part del balle de reus contra den lorens alsamora y per tant li fonch assignat una aixada»

«Avui que contam a XXVI del mes de abril de MDLXXV a requesta del senyer en francisc sans del loch de Valclara fonch feta enpara en un cofre que te narbos de la espluga de francoli per rao de vuit sous li dit deu arbos a dij sans y per so fonch request a mi joan boquer balle de Valclara ho fes ...en lo libre de la cort escrit per mi toni boquer notari del balle regint lo libre de la cort est fiat largo modo»

«A 3 de mars de 1610 se feu una eixicusió per lo honorable en llorens boquer balle a instancia de andreu vinya procurador de... toda de curnudella... de na febrera dos lansols destopa unes tovalles destopa una cana dos pams de torcaboques un cabàs gran més de miquel moragues una gon(ella) morada més a pere paris dos cavatells ...mes de joan alsamora un caldero més den pere alsamora una caldera més de pere boquer una caldera y una flasada...»

«Avuy que contam a 9 de mars de lany 1610 de fa pagament ys done posesió an pere domenech de la vila de vulldemolins procurador den gabriel argany del lloch de albarca de aquell tros de tera den joan estrader nomenat los fontanals lo qual dit tros esta apracariat an un acte de

censal de 25 lliures propietat y dit tros afronte a sol yxent ab mateu anglès a ponent ab pere lima a tremuntana ab lo camí del velusel y a mijorn ab la pobilla anglesa perquè lo dit joan estradé li deu pensions caigudes dun censaly així yo joan martí sotsballe de Vallclara li done la present posesio prenentlo de la ma dreita y posanlo en dit tros y ell arenca un romé en dit tros y prenent actual y verdadera posesió en presensia de ysidori alsamora y den pere boquer testimonis...»

«A 22 de setembre de 1615 se fa una enpara en la verema y tots los mobles de casa de isidori alsamora a instantia dels senyors de jurats que son en toni josa y en jaume josa y en mateu anglès per raó de xexanta fanegues de blat que dit alsamora deu a dita vila y botiga per raó de un tros de tera que dits jurats lian venut...»

«A 22 de novembre de 1619 ses feta ixicucio a isidori alsamora so es a instantia de berto-meu font de vimbodi per 24 lliures que li deu per dos bufets de noguer mes una caixa mes una caixa mes un quofre ab ...mes un banch respaller mes dos botes ...mes un escalfador y tots los altres mobles bons y dolents quian en sua casa esepete dues caixes de noguer que se asichnen per altre deute que deu al pobil josa de vimbodi.

«A 7 de juny de 1620 se fa enpara ab los blats y grans den joan comes a requesta dels botiguers nous y vels que son en pere moragues y pere lima y jaume josa y llorens alsamora per rao del blat que deu a la botiga... que no sie gosat ni atrevit de tocar dit blat de la hera que dits botiguers no sien pagats hi setisfets...»

«A 15 de setembre de 1628 se fa eucicucio per instantia dels senyors de jurats ...an eixicutat anan masana una pastera y dos aixades mes an benet un caldero a jaume alsamora 22 cabdels destopa y un cauech y una aixada joan josa una xaupa y una destralmiquel nadal un cofre i un mig cofre llorens alsamora una caldera...»

«A 12 de novembre de 1630 en pere moragues de Vallclara fa enpara a joan josa de una mula que te en casa ques de jeronim balsei de arbeca per rao que dit moragues vené una mula a tal sala (?) de arbeca y dit jeronim balsei li feu fermansa pux dit sala no la pagat dit balsei es aribat a casa de joan josa ab la mula y així me a requerit que la mula estigués a dret y així jo, joan martí balle pos pena de 3 lliures a joan josa no done la mula a ningú sens ma lisençia y així joan josa fa fermansa al dit balsei per tot lo que deu dit pere moragues y trau la mula...»

«A 2 de 7bre (de 1631) se fa enpara a joan nadal de un abrigo que te de pau alsamora per instantia de pere franch per rao que dit pere franch a pagat a joan llado de lalbi per lo dit pau alsamora tres lliures y un sou y a requerit al dit sr. balle pose pene de 3 lliures al dit joan nadal no done dit abrigo sens lisençia sua y per so se asente en lo present llibre vuy dia any sobredit per mi joan martí menor escrivà».

L'any 1659, empara a Llorens Nadal de la meitat d'un freginal en execució del que deu «dels soldats de dos sous sinc dinés cada dia»; el freginal

«se ancantat a quatre candelas a la plasa a veu alta de nunsio y no sia trobat ningu que y digués res y ab llasensia del senyor balle los jurats y an dit vintidos lliures y vense de mal grat y de mala voluntat...»

Entre els molts creditors dels vallclarins dels segles XVI i XVII, trobem algun vallenc, com un tal Ginovés, a favor del qual es fan cinc *empares* l'any 1635. Vallencs apareixen també en algunes de les paus i treves inscrites al *llibre de la cort dels bailles*:

«A XVIII del mes de abril any MDLXXI per certs delictes y rahons que son estades entre en pere nadal del lloch de Valclara y en guaspas esteve traginer de la vila de Valls lohu alaltre se donen pay y treva per cent y un anys per ells per tots sos parents amichs y valedos que nos faran dany ni dagnage ni sen faran fer ans si sabien que negu los ne volgués fer los avisaran lo hu alaltre lo mes prestament que poran y en aso se posen pena de sent ducats de or... guanyadors lo ters als cofres del senyor abat les dues parts a la part hobeidient y daltra part se posen pena de heser cridats per bares y traydós com aquell que deixe a son senyor en lo camp en poder de sos henemichs y daltra part renunsien als fors de haragó y a qualsevol llei feta ni per a fer... així hoan jurat y fet sacrament y homenatge en poder de mossel llorens boquer balle y regent el present llibre de la cort...»

De tot temps, hi ha hagut relacions entre Vallclara i Valls on anava a parar per

exemple molt de l'aiguarent fabricat pels vallclarins en el segle XVIII i principis del XIX, on eren venuts alguns dels ramats, on s'encomanaven, de vegades misses de difunts al convent de Nostra Senyora del Lledó (per exemple, per a l'ànima del vallclari Joan Parera, l'any 1679). Quan enmig del gran desori monetari de finals del segle XVI i principis del XVII (època d'inflació galopant, quan més d'una dotzena de ciutats i viles del Principat i Comtats tenien ceca pròpia –a Lleida, qui feia moneda era un ferrer, explica Pierre Vilar– i moneda de llei diferent, sense parlar de la *moneda boscatera* o sigui falsa) s'intentà una recollida i refosa general de les de plata a tot Catalunya, és de Valls que vingué, a Vallclara, el mestre argenter a qui calgué que els vallclarins duguessin els seus cabals, com veiem en el *llibre de la cort*:

«Vuy que contam a 19 del mes de juliol de lany 1611 se fa visura en la vila de Vallclara de la moneda en presencia del Rvt. pare fra bernat abello balle general de tota la honor y senyoria de ntra. senyora de poblet y en presentia del sr. mestre gaspar pesquerol argenter de la vila de Valls visurador de la moneda en la dita senyoria de poblet.

Primo, al senyor rector	12 reals
més a mateu anglès	5 lliures
ai senyer balle	10 lliure 12 sous
més a pere boquer menor	18 reals
mes a joan marti	4 reals
mes a pere estrader	12 reals
mes a gaspar alsamora	8 reals
mes a toni josa	19 reals
mes an franch	3 lliures 4d
mes a llorens nadal	3 lliures 4d
mes a pere lima	4 reals
mes a joan moragues	1 lliura
mes al moliné	1 lliura 10 sous
mes al plegador del nom de Jesus	2 reals
mes en banquer	3 lliures 4s
mes al plegador de la Verge Maria	4s
mes a miquel moragues	1 lliura
mes als jurats de la Verge maria del rosé	2 lliures 4s
mes a la vuida nadala	9s
mes a gabriel anglès	9s
mes al plegado de sant isidori	2s
mes a jaume josa	3 lliures 6s»

Sumes que, fins i tot tenint en compte que un freginal podia ser encantat per vint-i-dues lliures i una mula, podia costar-ne vint-i-cinc o trenta, semblen indicar, més que altra cosa, i ja aleshores una sistemàtica ocultació: pensem que el mateu anglès que només confessa cinc lliures, era el botiguer del blat de la vila, i que famílies com aquesta o la del batlle, pagaven aquells anys dots i legítimes de l'ordre de les 100 lliures (i de 500 lliures mig segle després). Però això és una altra història.

P.S. Redactat ja de feia setmanes aquest article, me n'adono que moltes treves rosselloneses, medievals o cinc-centistes, eren de cent un anys independentment de la categoria dels contrincants, fins al punt que B.A.lart se sorprenia cada vegada que n'ensopegava una de sis mesos. En canvi, l'amic Torres m'escrivi dient que a la plana de Vic només troba treves de les de sis mesos, (al segle XVI) fins i tot quan els contrincants eren menestrals. Tot sembla indicar que en la matèria, les normes eren menestrals. Tot sembla indicar que en la matèria, les normes eren diferents segons el lloc i la jurisdicció senyorial involucrada, i que de manera general, aquesta devia ser més arcaïtzant que la jurisdicció reial.

El text de les treves vallclarines, –de les més solemnes en tot cas– s'assembla extraordinàriament al de treves d'autèntiques guerres, si bé privades, com la consignada per Alart a les seves *Notes historiques sur les communes du Roussillon* (Perpinyà, 1868 i 1878) l'any 1395 entre els senyors de les Abelles i el de Cervera (de la Marendà): idèntiques fórmules, idèntica apel·lació i responsabilitat col·lectiva, «per tots los seus parents y amics y valedors», idèntic jurament, no sols de no fer dany, sinó d'avisar el més secretament i ràpidament que es podrà, en cas de saber que algú d'altre en vol fer. idèntica comparació –aquí més explicable– de qui trenqui la treva amb qui deixi «son senyor en lo camp (de batalla) en poder de sos enemics»; la pena de 1.000 lliures imposable al trencador de treves, en el cas de la de 1395, devia ser més proporcionada a la categoria i situació dels que la fermaven, que no pas les de cent ducats d'or imposada al segle XVI a veïns de Vallclara cap dels quals confessa més d'un total d'onze lliures en moneda de plata, en la recollida de 1611...